

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

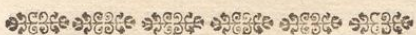
Parisiis, 1669

Disp. XXII. De servitute, oratione, & sacerdotio Christi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

sed sufficere quod existat in præscientia præmiantis: Ratio est quia meritum non est causa physica, sed moralis: ut autem causa moralis moveat, sufficit quod sit in præscientia & intentione præmiantis: unde ut Christus dicatur causa meritoria gratiæ collatæ antiquis Patribus, sufficit quod Deus ab æterno ejus merita in tempore futura præviderit, & eorum intuitu motus & excitatus fuerit ad conferendam gratiam Patribus antiquis & aliis qui ante Incarnationem & Christi adventum justificati sunt.

Querunt hic aliqui, an Christus etiam meruerit gratiam collatam Angelis & primis parentibus in statu innocentie? Sed de hoc fusè egimus suprà disp. 14. art. 4. Unde ad hunc locum Lectorem remittimus.

DISPUTATIO XXII.

De servitute, oratione, & sacerdotio Christi.

Ad quest. 20. & duas sequentes.

Postquam D. Thomas egit de pertinentibus ad virtutem Christi, quantum ad operationem & meritum ejus, differit de his quæ Christo conveniunt per comparisonem ad Patrem, & primò de subjectione illius ad Patrem, secundo de ejus oratione, tertio de ipsius sacerdotio, de quibus etiam in hac disputatione agendum. Sed quia Christus non fuit tantum Sacerdos, sed etiam Rex, non solum de sacerdotio Christi, sed etiam de regia ejusdem potestate & dignitate, breviter differemus.

ARTICVLVS PRIMVS.

An Christus ut homo, sit verè & propriè servus Dei?

I. **N**egant Vazquez, Beccanus, Hurtado, Martinonius, & alij ex Recentioribus; affirmant verò Thomista cum Sancto Doctore, locis infra referendis, & ex Patribus Societatis Suarez, Valentia, Ragusa, & alij. Pro resolutione

Diligenter observandum est, duplicem esse servitutem; aliam naturalem, aliam legalem. Naturalis ea est quæ in natura fundatur, & quæ aliquis ratione productionis v. g. est inferior alteri, & ei subiectus, teneturque illi obsequi ac obedire; & hoc genere servitutis filius est subiectus patri, & quælibet creatura Deo, quia ratione creationis est sub dominio Dei, & Deus potest facere in illa, de illa, & per illam, quidquid voluerit; & si talis creatura sit rationalis, tenetur Deo subijci, præceptis ejus parere, ipsumque tanquam supremum dominum colere & revereri; unde Angeli & primi parentes in statu innocentie, fuerunt servi Dei hoc genere servitutis. Servitus legalis ex Augustino 16. de civit. cap. 9. est illa quæ non à natura, sed à lege introducta est, & hæc est pœnalis quædam conditio eorum qui aut bello capti, aut venditi, subijciuntur dominio alterius, juxta illud 1. Petri 2. *A quo enim quis superatus est, hujus & servus est.* Et hac ratione is qui peccat dicitur servus peccati & diaboli, quia ab eo superatus est, venundatus

A sub peccato, ut loquitur Apostolus.

Notandum est insuper: inter hæc duo genera servitutis, hoc præcipuè interesse discrimen, quod ille qui est servus servitute legali, ita est sub alterius dominio, ut cum eo, neque in bonis, neque in honore, neque in sede communicet; unde Aristoteles 1. Politic. cap. 3. dicit servum esse illum qui non est gravior sui, sed alterius. Servitus verò naturalis non excludit jus ad communicandum in bonis & honoribus, ut patet in filio, qui licet sit servus naturalis patris, habet tamen jus ad communicandum cum illo in bonis & honoribus. Sancti etiam, licet verè & propriè sint servi Dei (& hoc nomine se insigniri gloriatur D. Paulus, pluries repetens in suis Epistolis, *Paulus servus Jesu Christi*) quia tamen sunt filij Dei per gratiam, cum eo in bonis communicant, juxta illud Apostoli ad Roman. 8. *Si filij, & hæredes.* His præmissis, facilis erit resolutio difficultatis propositæ.

§. II.

Triplici conclusione difficultas proposita resolvitur.

Dico primò: Christus ut homo, non est, nec dici potest, servus Dei servitute legali.

Hæc conclusio ex fundamentis jam statutis manifestè colligitur, nam ut diximus in secundo notabili, qui est servus servitute legali, ita sub alterius dominio constituitur, ut cum eo neque in bonis, neque in honoribus, neque in sede communicet; Sed Christus ut homo, ratione unionis hypostatice, communicat in bonis cum Patre, cum ratione illius habeat jus ad gratiam & gloriam, ac alia dona supernaturalia. Communicat etiam cum illo in honoribus & dignitatibus: nam humanitas Christi, propter conjunctionem cum Deo, eodem cultu adoratur ac Deus; & sicut mulier matrimonio Regi conjuncta, Regina appellatur, ita humanitas Christi hypostatice Deo unita, qui est Rex regum, & Dominus dominantium, dicitur & est Regina & Domina, juxta illud Psalm. 44. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato.* Item Christus ut homo, in sede cum Patre communicat, cum ad dexteram ejus in cælis sedeat: Ergo nec est nec dici debet servus Dei, servitute legali.

Dico secundo, Christum ut hominem esse verè & propriè servum Dei, servitute naturali.

Probatur primò ex Scriptura, in qua Christus vocatur sæpius servus Dei: Isaïæ 42. *Eccce servus meus, suscipiam eum* &c. Et cap. 53. *In scientia sua justificabit ipse justus servus meus multos.* Zachar. 3. *Adducam servum meum orientem.* Idipsum in novo testamento traditur Matth. 12. ubi Evangelista locum ex Isaïa adductum interpretatur de Christo. Et cap. 11. Christus alloquens Patrem sic ait: *Confiteor tibi Pater, Domine cali & terre.* Ubi nomine cali & terre, omne quod factum est à Deo, & ipsum Christum, in quantum hominem, comprehendi, docet Athanasius lib. 3. contra Arrianos. At non est cur in metaphorico sensu illa testimonia accipiantur, ut Vazquez contendit: tum quia ex sensu rigoroso nullum sequitur absurdum, ut constabit ex infra dicendis, tum etiam quia Ecclesiæ Patres mox referendi, à quibus legitimus scripturæ sensus hauriendus est, illa in rigore acceperunt: Ergo Christus, in quantum homo, verè & propriè est servus Dei, servitute naturali.

5. Probatur secundò ex SS. Patribus, Christo ut homini propriam servitutem tribuentibus: Ita Athanasius serm. 3. contra Arianos, ubi voces facti, conditi, servi, & filij referens, sic habet: *Omnes istiusmodi voces, ratione humanitatis, bene & propriè competunt.* Chrysostomus ad Philip. 2. homil. 7. de Christo loquens, sic ait: *Sicut in forma Dei perfectus est Deus: ita in forma servi, perfectus est servus.* In eadem sententia est Cyrilus lib. 2. thesauri cap. 15. Hilarius lib. 11. de Trinit. Hieronymus ad illa verba Isaïæ 42. *Ecce servum meum.* Ambrosius Epist. 47. ac demum Augustinus Epist. 178. prope finem, ubi sic habet: *In qua infirmitate humanitatis, non solum subditum, sed etiam servum, evidentissimè confitemur.* At horum Patrum testimonia in sensu metaphorico accipi, non permittunt illa verba, *bene & propriè*, quibus Athanasius utitur, nec ista, *perfectus servus*, quæ Chrysostomus usurpat; nec adverbium, *evidentissimè*, quo usus est Augustinus: Ergo iuxta Ecclesiæ Patres, Christus ut homo est servus Dei, servitute verà & proprià, non quidem legali, sed naturali.

6. Probatur tertio ex D. Thoma, qui varijs in locis apertè docet nostram sententiam: nam hic qu. 20. art. 1. ad 2. sic ait: *Quamvis non propriè dicatur quod natura sit domina, vel serva, potest tamen propriè dici, quod qualibet hypostasis vel persona sit domina, vel serva, secundum hanc vel illam naturam; & secundum hoc nihil prohibet Christum dici Patri subiectum, vel servum, secundum naturam humanam.* Ubi S. Doctor eodem modo loquitur de servitute, ac de ratione creaturæ in Christo; & docet quod utraque convenit illi, non simpliciter, sed cum addito, scilicet ratione naturæ assumptæ. Et infra quæst. 23. art. 4. cum sibi tertio loco hoc argumentum objecisset: *Christus secundum quod homo est servus: sed dignius est esse filium adoptivum, quam servum: ergo multo magis Christus, secundum quod homo, est filius adoptivus.* Respondet: *Ad tertium dicendum quod esse creaturam, & etiam servum, vel subiectio ad Deum, non solum respicit personam, sed etiam naturam, quod non potest dici de filiatione, & ideo non est similis ratio.* Quibus verbis hanc differentiationem inter servitutem & adoptionem constituit, quod quia servitus respicit naturam, potest optimè dici de Christo, ratione humanitatis assumptæ; è contra verò quia filiatione non respicit naturam, sed personam, adoptio non potest attribui Christo, nec ille potest dici filius adoptivus Dei, licet ejus servus appellari possit. De quo fusiùs dispo. sequenti. Similia habet in 3. dist. 10. qu. 2. art. 1. quæst. 3. ad 3. & dist. 11. quæst. 1. art. 2. ad 2. & ad Annibaldum dist. 10. quæst. unica art. 3. ad 2.

7. Probatur quartò conclusio hac ratione efficaci, desumpta ex D. Thoma hic quæst. 20. art. 1. Habenti aliquam naturam conveniunt ea quæ sunt propria illius naturæ: Sed Christo verè & propriè convenit natura humana: Ergo conveniunt Christo quæ sunt naturæ humanæ propria: Sed natura humana ex sui conditione habet triplicem subjectionem ad Deum, unam secundum gradum bonitatis, convenientis Deo per essentiam, naturæ autem humanæ per participationem; aliam quantum ad Dei potestatem, prout scilicet subiecta est operationi divinæ dispositionis; tertiam quoad operationem, prout obedit illius mandatis: Ergo Christo ut homini hæc triplex subiectio convenit, & consequenter vera & propria servitus naturalis ad Deum.

Tom. IV.

A Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Servitus naturalis ad Deum fundatur in dependentia creaturæ rationalis ab ipso, in esse, fieri, & conservari, & ordinatione ad illum tanquam ad ultimum finem: Sed Christus, quatenus homo, verè & propriè est creatura rationalis, dependens à Deo in esse, fieri, & conservari, & ad ipsum tanquam ad ultimum finem ordinata: Ergo est verè & propriè servus Dei, servitute naturali.

B Respondet Vazquez: rationem creaturæ dependentis à Deo, non esse fundamentum adæquatum servitutis veræ & propriæ, sed adjuncta negatione communicationis cum Deo, in bonis, honore, & sede: unde cum hæc negatio Christo ut homini non conveniat, non est verè & propriè servus Dei, servitute naturali, quamvis ab illo in esse, fieri, & conservari dependeat, & ad ipsum tanquam ad ultimum finem ordinetur.

Addit Hurtado, dependentiam creaturæ rationalis à Deo, non fundare servitutem veram & propriam, nisi addatur negatio physicæ conjunctionis cum ipso: unde cum hæc negatio humanitati Christi non comperat, Christus ut homo, non est, nec dici potest, verè & propriè servus Dei naturalis.

C Sed neutra solutio satisfacit, potestque hac ratione confutari. Per hoc solum quod creatura rationalis sit Dei, ita ut possit illà uti in quoscunque usus, absque injuria, salvatur quidquid ad servitutem naturalem requiritur: At per hoc quod dependeat à Deo in esse, fieri, & conservari, & ad ipsum tanquam ad ultimum finem ordinetur, salvatur taliter esse Dei, ut possit de illa facere quidquid sibi placuerit, absque injuria creaturæ: Ergo per hoc solum salvatur ex parte Dei ratio perfectæ dominij, & ex parte creaturæ, propria ratio servitutis, tametsi communicet cum Deo in bonis, honore, & sede; vel physicè illi conjungatur.

Deinde prima solutio rejicitur: Licet negatio communicationis cum domino in bonis, honore, & sede, ad servitutem legalem requiratur; non exigitur tamen ad servitutem naturalem, ut notabili secundo ostendimus: Ergo licet hæc negatio, Christo ut homini non comperat, non potest colligi ipsum non esse servum Dei, servitute naturali, sed duntaxat servitute legali.

D Confirmatur: Servitus legalis excludit amicitiam cum domino, filiationem adoptivam, & jus ad domini hereditatem; & tamen servitus naturalis ad Deum, cum amicitia ad ipsum compatitur, & cum filiatione adoptiva, jureque ad hereditatem: Ergo pariter quamvis servitus legalis petat negationem communicationis cum domino in bonis, honore, & sede, servitus tamen naturalis hujusmodi negationem non exigit.

E Confirmatur ampliùs: Cum servitute legali non compatitur relatio maternitatis, mater enim nequit esse serva filij, servitute legali, & tamen servitus naturalis ad Deum, cum Dei maternitate comparitur; etenim Beatissima Virgo mater est Christi, & simul illius serva, servitute naturæ, ut ipsamet de se profertur Lucæ 1. dicens *Ecce ancilla Domini*: Ergo idem quod priùs.

Ex his confutata manet altera solutio, licet enim negatio physicæ conjunctionis cum domino, ad servitutem legalem à Philosopho definitam requiratur, illam tamen etiam ad servitutem naturalem exigi, sine ullo fundamento asseritur: Ergo etsi humanitati Christi talis negatio non conveniat, non licet inferre Christum non esse servum Dei servitute naturali.

QQq ij

15.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio : Justitia commutativa sumpta philosophicè, & prout ab Aristotele fuit cognita & definita, petit esse ad alterum, non solum alietate naturæ, sed etiam alietate suppositi, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 58. art. 2. & tamen hoc non obstante, admittimus in Christo justitiam commutativam respectu Dei, solum ratione diversarum naturarum, cum unitate suppositi, vel saltem ex hoc principio ab ipso non relegamus strictam & rigorosam justitiam, conditionem illam, prout extenditur ad distinctionem suppositorum, limitantes ad puras creaturas : Ergo pariter, quamvis servitus legalis à Philosopho definita, petat negationem conjunctionis physicæ inter servum & dominum, possumus tamen admittere veram servitutem naturalem ad Deum, etsi talis negatio non adsit, subindeque non licet colligere, Christum non esse verè & propriè servum Dei servitute naturali, ex eo quod ejus humanitas physicè & substantialiter Deo conjuncta sit.

Dico tertio, Christus non debet absolutè & sine addito dici servus Dei, sed cum addito & determinatione, videlicet in quantum homo.

16.

Probatur primò : Hæc propositio, *Christus est creatura*, non est simpliciter & absolutè concedenda, sed solum cum addito, videlicet in quantum homo, ut docet D. Thomas supra quæst. 16. art. 8. Ergo neque ista, *Christus est servus Dei*. Consequentia patet ex paritate rationis, nam sicut esse creaturam nequit competere supposito divino, nisi duntaxat ratione naturæ humanæ, sic etiam servitus repugnat supposito divino, & illi tantum convenit ratione naturæ assumptæ.

17.

Probatur secundò : Quæ indifferenter competere possunt & toti & parti, quando parti tantum conveniunt, non prædicantur de toto simpliciter & absolutè, sed cum determinatione, *Aethiops enim v. g. non dicitur absolutè albus*, sed cum addito, secundum dentes : Atqui subiectio & servitus possunt toti & parti competere : Ergo cum solum conveniant Christo ratione partis, scilicet naturæ humanæ, non debent simpliciter & absolutè prædicari de ipso, sed tantum cum addito & determinatione, videlicet in quantum est homo.

§. I I.

Solvuntur objectiones.

18.

Contra primam & tertiam conclusionem nullum militat difficile argumētum, sed contra secundam arguunt Vazquez, Delugo, Hurtado, Martinonus, & alij Recentiores ex autoritate Concilij Francofordiensis, & Adriani Papæ, qui Felicem Episcopum Urgelitanum, & Elipandum Archiepiscopum Toletanum damnant, & acriter reprehendunt, eo quod Christum servum & filium adoptivum esse dicerent. Nam Pontifex in Epistola præmissa eidem Concilio, editionis Colonienfis paginâ 142. columnâ 2. sic habet : *Tanta vos temeritatis dementia deludit... Adoptivum eum filium, quasi purum hominem calamitati humana subiectum, & (quod pudet dicere) servum eum, impij, & ingrati tantis beneficiis, liberatorem nostrum non pertimescitis venenosâ fauce susurrare. Cur non veremini queruli obreclatores, Deo odibiles, illum servum nuncupare, qui vos de servitute diaboli liberavit?* Et Concilium in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, non longè à fine, alloquens Felicem & Elipandum : *Intelligite (inquit) in hac professione vestra, duplices*

A *diabolica fraudis latuisse dolos... dum & Dominum nostrum Iesum Christum, quem Deum colimus & adoramus, servum prædicatis & adoptivum... Considerate quale hoc est scandalum inter paganos gentes, ut dicatur Deum Christianorum, servum esse, vel adoptivum. Nos per illum adoptivi sumus, non ille nobiscum adoptivus. Nos per illum à servitute liberati, non ille nobiscum servus.*

Hæc testimonia adeo visa sunt Adversariis manifesta, ut Vazquez dixerit, damnatum esse dicere Christum esse servum, & Hurtado asserere ausus fuerit, sententiam negantem Christo, ut homini veram propriamque servitutem, definitam esse ab Ecclesia.

B Verum utraque censura temeraria est, tripliciter enim prædicta Pontificis & Concilij testimonia exponi possunt. In primis enim dici potest, Adrianum & Concilium Francofordienfem, cum à Christo ut homine relegant servitutem, loqui de servitute pura, conveniente Christo ratione personæ, & multiplicante in illo supposita, qualem Felix & Elipandus ipsi tribuebant, ut colligitur ex eo quod illi hæretici eodem modo, & in eodem sensu asseriebant Christum esse servum ac filium adoptivum : At filiationem adoptivam ponebant in Christo, ratione suppositi creati, & multiplicantem in Christo supposita, subindeque in sensu Nestoriano, ut disput. sequenti art. 1. §. 1. fuisse ostendimus : Ergo & servitutem. Unde Damasce-nus lib. 3. de fide cap. 21. *Ii autem qui servum eum dicunt, unum Christum instar Nestorij in duos dividunt.*

C Secunda solutio est, quod excluditur prædictis testimoniis à Christo servitus quæ est per culpam, non autem servitus naturalis ad Deum, ratione humanitatis assumptæ. Quod verò hæc etiam interpretatio sit legitima, constat ex Epistola Concilij, ubi columnâ 12. sic habetur : *Si ergo Deus verus, quomodo tunc potest adoptivus esse, vel servus? Deum enim nequaquam audeis confiteri servum, vel adoptivum, & si eum Prophetæ servum nominasset, non tamen ex conditione servitutis, sed ex humilitatis obedientia, quia factus est Patri obediens usque ad matrem, Papæ Leone dicente, assumpta est de Matre Domini natura, non culpa, creata ex forma servi, sine conditione servili. Ubi in Christo admittitur servitus ex humilitatis obedientia, quæ est propria creaturæ, & humanitatis, sed negatur servitus per culpam. Unde columnâ sequenti Concilium sic prosequitur : Sed & hoc volumus à vobis audire, an Adam primus humani generis Pater, de terra Virgine creatus, liber esset conditus, sive servus? Si servus, quomodo tunc imago Dei? si liber, quare & Christus quoque non ingenuus de Virgine, meliori quidem terrâ, etiam animatâ & immaculatâ, Spiritu Sancto operante, factus est homo, dicente Apostolo, factus est primus homo de terra terrenus, secundus de cælo cælestis? Si terrenum, liberum constitemur, quare non multo magis cælestem, liberum constitemur? Unde Adam fuit servus factus, nisi ex peccato, Apostolo Petro attestante, Qui peccatum facit, servus est peccati? Christus autem non fecit peccatum, & ideo servus non est peccati, sed magis liberator & redemptor eorum, qui servi sunt peccati. Quæ verba manifestè excludunt servitutem peccati à Christo, non tamen servitutem naturalem ad Deum.*

E Nec valet quod ait Vazquez, Elipandum & Felicem, non fuisse adeo dementes ac stultos, nec tam impudentes & blasphemos in Christum,

ut ei peccati servitutem tribuerent. Nam Pontifex satis denotat impudentiam horum hæreticorum, dum ait loco in objectione adducto: *Et quod pudet, servum non pertinere scitis*, &c. Concilium verò eorum dementiam aperte declarat, dum in Sacrosyllabo sic ait: *Nisi ab hac stultitia respiciantur*, &c. Et in Epistola ad Episcopos Hispaniæ: *Tam ridicula est, tam stulta huius sententia expositio apud vos*, &c. Quomodo ergo Vazquez audet Hæreticos illos à dementia & impudentia excusare, quos Pontifex & Concilium adeò manifestè impudentes ac vesanos fuisse asserunt? Non est novum in hoc Theologo, ingenia Hæreticorum defendere, nam etiam 1. p. disput. 37. capit. 2. & 3. defendit Anomæos, & contendit Eunomium non fuisse ita amentem, ut comprehensionem Dei notitiam sibi arrogare voluerit, mavultque hunc hæreticum ab insania excusare, quàm magnum Chrysostomum ab errore absolvere, ut in Tractatu de visione beata ostensum est.

Disput. 1.
art. 2.
§. 2.

22. Tertia solutio est, Adrianum, & Patres Concilij Francofordiensis, locis citatis, solum voluisse excludere à Christo servitutem legalem ad homines vel Angelos, ait enim Concilium, in Epist. ad Episcopos Hispaniæ. Felicem & Elipandum alloquens: *sed forte servum hominis cum fuisse dicitis? An ne Angelorum cum servum vultis dicere?* Ex quibus constat relegari ex mente Concilij & Pontificis à Christo ut homine triplicem servitutem, nimirum servitutem puram, ratione suppositi creati, servitutem peccati, & servitutem legalem; non autem servitutem naturalem ad Deum, ratione solius naturæ assumptæ, cum unitate suppositi.

23. Dices, Postquam Concilium exclusit à Christo servitutes recensitas, hæc verba subiicit: *Quid dicitis de Deo Patre, qui cum in baptismo & transfiguratione filium nominavit, non servum?* Ergo juxta Concilium, etiam servitus ad Deum Christo ut homini non convenit, ac proinde nec servitus naturalis.

24. Respondeo respectu Dei non solum dari in creatura rationali servitutem naturalem in dependentia fundatam, sed etiam servitutem ex peccato contractam; etenim ratione peccati homo novo titulo Deo ut iudici subijcitur, Deusque jus novum contra peccatorem acquirit, illum in pœnam peccati puniendi, imò & ipsum annihilandi: Cùm ergo Concilium negat Christo ut homini servitutem ad Deum, non est intelligendum de servitute naturali super creationem fundata, sed de servitute ad Deum, titulo peccati contracta. Vel secundò responderi potest loqui de servitute ad Deum, ratione suppositi, incompossibili cum unitate personæ; illamque in Christo non reperiri, rectè probat Concilium ex eo quod Pater in baptismo, illum filium nominavit (intellige naturalem) nam cum ista filiatione non stat servitus ratione suppositi, pugnant cum personæ unitate.

25. Contra hanc solutionem duæ fieri possunt instantiæ. Prima est, Si Concilium relegans servitutem à Christo explicari possit de servitute ratione suppositi, vel legali, aut de servitute peccati, etiam cùm excludit filiationem adoptivam à Christo, poterit absque inconvenienti exponi, vel de filiatione adoptiva per peccatum amissibili, vel de adoptione personas multiplicante, vel de adoptione legali: Sed hoc dici nequit, ut patet ex dicendis disp. sequenti: Ergo nec illud.

Tom. IV.

A Secunda est: Si Christus servus esset ratione naturæ humanæ, servitute aliquâ propriâ, malè Adrianus in Epistola ad Episcopos Hispaniæ supra citatâ, ad explicanda testimonia Scripturæ, quibus servitus Christo tribuitur, recurreret ad sensum allegoricum, aut metaphoricum; hoc enim necesse non erat, si aliquod genus veræ & propriæ servitutis in Christo agnovisset, quia poterant hujusmodi testimonia de illo explicari in sensu vero & proprio.

B Ad primam instantiam respondeo negando sequelam, & paritatem: Ratio verò discriminis inter servitutem, & filiationem adoptivam est, quia Concilium dum loquitur de filiatione adoptiva utitur propositionibus excludentibus omnem modum adoptionis, asserens nullo modo, & nullâ ratione, & significatione, esse filium adoptivum; quæ si in rigore sumantur, omnem modum adoptionis à Christo excludunt: dum autem servitutem à Christo ut homine relegat, hoc modo loquendi non utitur, sed propositionibus simplicibus negativis, quæ non petunt ita universaliter accipi, ut omnem modum servitutis excludant, ut supra ostensum est.

C Ad secundam nego etiam sequelam: licet enim rei veritate attentâ, melius & consultius esset testimonia Scripturæ quibus servitus Christo tribuitur, in sensu proprio, quàm metaphorico, vel allegorico, interpretari; utilitate tamen consultâ, convenientius fuit Pontificem in sensu metaphorico quàm proprio illa exponere; eò quod tunc temporis Hispanis ad quos Epistolam suam dirigebat, nomen servi erat exosum, propter duram servitutem quâ à Mauris opprimebantur; undene Hispani scandalizarentur, maluit Pontifex ad sensum metaphoricum recurrere, quàm prædicta testimonia de servitute naturali, conveniente Christo ratione naturæ assumptæ, interpretari.

D Obijciunt secundò Adversarij plura SS. Patrum testimonia, quibus servitutem Christo ut homini negare videntur. Ita Athanasius oratione 3. contra Arrianos, Chrysostomus homil. 13. in Epist. ad Hebræos, Eusebius Emisenus homil. 6. de Paschate, Cyrillus in expositione Symboli, Theodoretus in impugnatione sexti anathematismi Cyrilli, ac denique Leo I. serm. 3. de Nativitate, ubi sic ait: *Assumpta est de matre hominis natura, non culpa: creata est forma servi, sine conditione servili.*

E Verùm hæc soluta manent ex dictis, nam eò planè modo hæc testimonia intelligi & explicari debent, quo ea quæ ex Adriano & Concilio Francofordiensi retulimus, nimirum de servitute ratione suppositi, de servitute legali, & de servitute peccati; hæc enim tria genera servitutis intendunt SS. Patres à Christo excludere, non autem servitutem naturalem ad Deum, ratione solius naturæ, cum unitate suppositi.

Obijciunt tertio: De ratione servi est subalterius potestate constitui, & cum illo in bonis, in honore, & sede non communicare: Sed Christus, etiam ut homo, cum Deo in his omnibus communicat, ut supra ostensum est: Ergo propriè servus non est. Item servus debet esse persona diversa à domino: At Christus ratione unionis hypostaticæ, est persona eadem cum Deo: Ergo non est ejus servus, etiam servitute naturali.

Ad hæc etiam patet solutio ex supra dictis, respondetur enim ad servitutem legalem requiri negationem communicationis in bonis, in honore,

QQ 99 iij

re, & sede, non autem ad servitutem naturalem, huic enim non repugnat servum communicare cum domino in iisdem bonis, dummodo inferiori modo communicet: humanitas verò Christi, licet cum Deo in iisdem bonis communicet, non tamen ad æqualitatem cum illo, sed modo inferiori participat bona, honorem, & sedem eius; nam bona illa Deo competunt per essentiam, humanitati verò Christi, per gratiosam communicationem.

33. Ad illud quod subditur, nimirum servum debere à domino distingui personaliter, dicendum est, hoc quidem exigi in humanis, ubi non potest reperiri diversitas naturarum, cum unitate suppositi, in Christo tamen posse reperiri veram servitutem ad Deum, ratione diversarum naturarum, cum unitate suppositi; quemadmodum in illo, ob solam diversitatem naturarum, reperitur obedientia, oratio, satisfactio rigorosa, & iustitia commutativa ad Deum, licet hæc in humanis, non solum naturarum, sed etiam suppositorum diversitatem requirant.

ARTICVLVS II.

An Christus, ut homo, in hac vita mortali, verè & propriè oraverit, & etiam nunc orat in cælo?

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas breviter resolvitur.

Dico primò: Christus ut homo verè oravit hac in vita mortali, nec solum pro alijs, sed etiam pro se.

34. Prima pars huius conclusionis ex varijs Scripturæ locis apertè colligitur: dicitur enim Lucæ 6. de Christo: *Exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Matth. 14. *Dimissa turbâ ascendit in montem solus orare.* Marci 14. *Procidit super terram, & orabat ut si fieri posset, transiret ab eo hora.* Joan. 17. *Pater venit hora, clarifica Filium tuum.* Denique ad Hebræos 5. *Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illum salvum facere à morte, cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia.* Hæc autem propriè intelligenda sunt, cum nihil cogat ad improprium sensum recurrere, & oratio Christum ut hominem non dedecet, sed potius ei maximè conveniret. Primò, ut Deo hunc religionis cultum exhiberet. Secundo, ut orandi nobis exemplum præberet. Tertio, ut modis omnibus salutem nostram operaretur, merendo, satisfaciendo, & impetrando. Quarto, ut patrem suum omnis boni authorem ostenderet Quintò, ut verum Dei filium se demonstraret, Patrem suum naturalem invocando, & omnia quæ efficaciter à Deo postulabat impetrando. Unde Joan. 11. ante Lazari suscitationem dicebat: *Pater gratias ago tibi, quoniam exaudisti me. Ego autem sciebam quoniam semper me audis, sed propter populum qui circumstat, dixi: ut credant quia tu me misisti.* Denique æternâ Dei ordinatione constitutum fuit, ut multa per Christum non aliter fierent quàm interventu orationis, & per viam impetrationis: unde sicut propter homines redimendos necessarium fuit illum mori ita propter aliqua obtinenda, necessè

A fuit illum orare. Ex quo probata manet secunda pars conclusionis, quæ asserit Christum non solum pro alijs, sed etiam pro se orasse. Unde D. Thomas hic quæst. 21. art. 3. in corp. sic ait: *Sicut in humana natura quadam bona Christus habebat à Patre jam percepta, ita etiam expectabat ab eo quædam bona, nondum habita, sed percipienda; & idcirco sicut pro bonis jam perceptis, in humana natura gratias agebat Patri, recognoscendo eum authorem (ut patet Matth. 26. & Ioan. 11.) ita etiam ut Patrem authorem recognosceret ab eo orando petebat ea quæ sibi deerant secundum humanam naturam, puta gloriam corporis, & alia huiusmodi.*

B Dico secundò: Christus etiam nunc in cælo existens, verè & propriè orat, nobis divina beneficia postulando. Est contra Medinam, Vazquem, Beccanum, Delugo, & alios, affirmantes Christum in cælo orare tantum interpretativè, quatenus ejus orationes fuisse in hac vita mortali, & merita ac passionis sunt in conspectu & memoria Dei, & à Christo præsentè, sedenteque ad dexteram Patris, exhibentur illi quodammodo obiectivè, Deumque sollicitant ad exequendum id, quod promerita sunt. Est tamen D. Thomæ in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 6. quæstione 2. ad 1. Aulensis in cap. 14. Matthæi quæst. 142. Tolet in c. 16. Ioan. annot. 35. Suarez hic disp. 45. sect. 2. & Martinoni disp. 15. sect. 1.

C Favent SS. Patres: Justinus enim in libro quæstionum ad Orthodoxos, quæst. 105. sic discursit: *Si enim carnis imbecillitatibus superior Resurrectione effectus, tamen ut confessionis nostræ Pontifex pro nobis loquitur & rogat; quanto magis cum etiam corporis imbecillitatibus erat obnoxius, magno clamore & firmo, atque lacrymis egebat, cum quibus preces ei qui se liberare à morte posset, offerret? Ambrosius in cap. 8. Epistolæ ad Romanos: Christus resurgens semper causas nostras agit apud Patrem, cujus postulatio contemni non potest, quia in dextera Dei est. Gregorius magnus in 5. Psalmum Penitentialem paulò post initium: Quotidie Christus orat pro Ecclesia, de quo testatur Apostolus Paulus, quia sedens ad dexteram Patris interpellat pro nobis. Demum D. Bernardus Serm. de Nativit. Mariæ de oratione Christi nunc in cælo existentis hæc habet: Ad Patrem verebaris accedere: solo auditu territus, ad solia fugiebas, Jesum dedit tibi mediatorum. Quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua: Pater enim diligit Filium.*

E Ratio etiam suffragatur: Oratio enim non dedecet Christum in cælo, neque quia est Deus, cum sit etiam homo, & quia alioquin neque in hac mortali vita orasset: neque etiam quia est beatus, alioquin sancti non possent pro nobis orare. Imò valdè decens & utilis est, cum sit actus religionis, valens ad Deum honorandum, & ad impetrandum quod petitur, si expediat: Ergo Christus, etiam nunc in cælo existens, verè & propriè orat. Et sane cum Christus in cælo Deum colat adoratione, gratiarum actione, & alijs actibus latræ, quidni etiam oratione? Quidni etiam nunc salutem nostram operetur tali medio sibi decenti, nobis utili, & Deo glorioso?

38. Addo quod Christus, etiam nunc in cælo existens, verè & propriè Sacerdos est, unde sacerdotium ejus æternum dicitur: Sed inter alia munera quæ Sacerdoti conveniunt, præcipuum est orare, & preces pro populo Deo offerre: Ergo Christus etiam nunc in cælo existens, verè & propriè orat,

DE SERVITUTE, ORAT. ET SACERD. CHRISTI. 679

& preces Deo offert, unde Augustinus in præfat. Psalmi 85. *Orat pro nobis. & orat in nobis, & oratur a nobis. Orat pro nobis ut Sacerdos. Orat in nobis ut caput nostrum. Oratur a nobis ut Deus noster.* Et infra: *Oratur ergo in forma Dei, orat in forma servi: ibi creator, hic creatus.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

39. **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Oratio est ascensio mentis in Deum, ut ait Damascenus libro 3. de fide cap. 24. Sed Christi mens Deo unita beatificè ab instanti conceptionis, non potuit de novo in Deum ascendere: Ergo nec orare.

40. Respondeo Christum, licet Deo unitum beatificè, potuisse de novo ascendere in Deum per actus intellectus & voluntatis inferiores visione & amore beatifico, per quos Deo sua desideria pro se vel pro aliis proponeret. Sicut beati in cælo simili modo pro nobis & pro seipsis orant.

41. Objicies secundo: Nemo prudens postulat id quod jam scit futurum esse, aut quod jam scit non esse futurum; si enim scit futurum, non est opus ut postulet. Si non futurum, inutiliter postulat ut sit futurum: Sed Christus ab initio conceptionis, per scientiam beatam & infusam scivit certissimè quidquid erat vel non erat futurum, saltem quantum ad ea quæ ad ipsum specialiter pertinebant: Ergo Christus saltem pro seipso non oravit in hac vita mortali.

42. Respondeo præscientiam Christi nullatenus impedivisse utilitatem aut necessitatem orationis ipsius, quia præsciebat suam orationem esse medium utile, vel etiam necessarium juxta Dei decretum, ut essent futura quæ postulabat: prudenter verò postulamus & utiliter id quod scimus interventu nostræ orationis esse futurum. Solutio est D. Thomæ hic quæst. 21. art. 1. ad 2. ubi sic ait: *Inter alia quæ Christus scivit futura, scivit quædam esse fienda propter suam orationem, & hujusmodi non inconvenienter à Deo petiit.*

43. Objicies quartò contra secundam conclusionem: Oratio connotat vel includit carentiam potestatis plene & absolute in eo qui orat: At Christus morte suâ, & meritis totius vitæ, obtinuit à Deo plenam & absolutam potestatem disponendi de omnibus in cælo & in terra, juxta illud Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra:* Ergo Christus nunc in cælo existens, verè & propriè non orat.

44. Respondeo Majorem esse veram de oratione ex indigentia, at non de illa quæ fit ex abundantia solum, & ex affectu religionis ad Deum colendum, eique se submitendum, qualis illa est quam Christus nunc in cælo existens habet.

45. Objicies quartò: Christus morte suâ & meritis obtinuit quidquid unquam Pater hominibus concessurus erat, juxta illud ad Hebræos 10. *Vna enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos:* Ergo nihil ampliùs postulat, frustra enim peteret quod jam impetravit.

46. Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam sicut impetratio Christi in hac vita, non impedit quominus Deum orare debeamus, & sancti ipsi pro nobis orent, ut per hujusmodi orationes Christi merita nobis applicentur; sic neque merita Christi impediunt, quin Christus possit orare de novo, & merita sua per orationem nobis applicare, sicut ea applicat per

A sacrificium Eucharistiæ, per sacramenta, & per alia media: causæ enim generales, requirunt causas particulares sibi subordinatas, in ordine ad speciales effectus.

Objicies quintò: Si Christus nunc in cælo pro nobis oraret, mereretur, quia ejus oratio esset digna effectu quem impetraret. Possemus etiam Christum orare ut pro nobis oraret, quod ab Ecclesiæ consuetudine alienum est; illa enim nunquam dicit, *Christe ora pro nobis*, sed *exaudi nos*, vel *miserere nostri*.

Respondeo negando sequelam, eum enim tempus merendi ad vitæ hujus mortalis spatium Christo æquè ac nobis definitum sit, Christus in cælo existens, licet vi orationis possit à Deo impetrare, non tamen apud ipsum mereri.

Ad illud quod subditur, dicendum est, quod licet in orationibus privatis possimus Christum ut hominem orare ut pro nobis oret, seu orationes nostras suæ conjungat, & Patri offerat in orationibus tamen publicis id non licet, quia hoc est alienum ab Ecclesiæ consuetudine, quæ ad vitandos errores Arii & Nestorii, nunquam dicit *Christe ora pro nobis*, nam ly *Christus* supponit pro supposito divino, cujus non est orare, sed adjuvare, ut observat S. Thomas in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 6. quæstione. 2. ad 1.

C Ex dictis colligitur, Christum nunc in cælis in dextera Patris sedentem, duobus modis pro nobis orare; primò verè & propriè, divina beneficia pro nobis postulando, ut in secunda conclusione ostendimus; secundo impropriè & interpretativè, quatenus merita sua & passiones Patri exhibet, & vulnerum ostensione, ipsum veluti sollicitat ad dandum hominibus id quod, dum in terris existeret, pro ipsis meruit; ut explicat D. Gregorius lib. 22. Moralium cap. 18. his verbis: *Vigilans Filio pro homine interpellare est apud coeternum Patrem seipsum hominem demonstrare; et quæ pro humana natura rogasse, est, eandem naturam in divinitatis suæ celsitudine suscipisse.* Interpellat igitur pro nobis Dominus, non voce sed miseratione; quia quod damnari in electis noluit, suscipiendo liberavit.

ARTICVLVS III.

An Christus ut homo sit verè & propriè Sacerdos?

DE Christi Sacerdotio plura dicemus in Tractatu de Eucharistia, cum de Missæ sacrificio differemus, unde hic solum breviter demonstrandum est, Christum, ut hominem, esse verè & propriè Sacerdotem, & in ejus Sacerdotio plura reperiri singularia & mirabilia, quæ aliis Sacerdotibus convenire nequeunt.

Dico igitur: Christus ut homo, fuit verè & propriè Sacerdos.

Probatur primò ex SS. Patribus, quæ Sacerdotium Christi mirum in modum commendant: Augustinus enim in Psalm. 132. *Quis est Sacerdos (inquit) nisi unus Sacerdos, qui intravit in Sancta Sanctorum? Quis est Sacerdos, nisi qui fuit víctima & Sacerdos? Nisi ille qui cum in mundo non inveniret mundum quod offerret, se ipsum obtulit?* Fulgentius 1. ad Trasim. cap. 12. *Vnus idemque mediator Dei & hominum homo Christus Jesus; ipse Pastor & ovium; ipse sponsus & sponsa; ipse Sacerdos, & víctima; unus idem-*

que, & oblator muneris, & munus factus est oblatoris; ut nec oblator à muneris qualitate desisceret, nec munus ab oblatoris merito disceperet. Similia habet Epiphanius hæresi 55. ubi de Christo ait: *Ipse victima, ipse sacrificium, ipse Sacerdos, ipse altare, ipse Deus, ipse homo, ipse Rex, ipse Pontifex, ipse ovis, ipse agnus, omnia in omnibus pro nobis factus.* Bellè etiam Tertullianus lib. 4. contra Marcionem cap. 9. Christum, *Catholicum* (id est generalem) *Patrem Sacerdotis* appellat, vel quia pro universis hominibus seipsum in ara crucis obtulit; vel quia solus oblationum, donorum, ac sacrificiorum genera omnia Deo representat. Demum Philo in libro de somniis, *Duo esse Dei templa* scribit: *unum quidem hunc ipsum mundum, in quo Pontifex est primogenitum ipsius Divinum Verbum; alterum rationalem animam, cuius Sacerdos est verus homo.* Ergo ex SS. Patribus Christus est verè & propriè Dei Sacerdos.

51. Probatur secundò ratione: Sacerdos dicitur is qui consecratus est, & publicà autoritate constitutus, ut sacra & divina populo tradat, ut preces populi Deo offerat, & sit mediator inter Deum & populum, & denique ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, ut docet Apostolus ad Hebræos 4. At hæc perfectissimè conveniunt Christo ut homini: fuit enim ab instanti Incarnationis suæ unctus, non ab hominibus, sed ab ipso Patre, & divinitatis, ac omnium charismatum supernaturalium oleo consecratus: per ipsum etiam divina dona hominibus sunt collata, secundum illud 2. Petri 1. *Per quem* (scilicet Christum) *maxima & pretiosa nobis promissa donavit &c.* Deo preces obtulit pro populo, & humanum genus Deo reconciliavit. Denique seipsum obtulit Deo in sacrificium, primò incruentè in Eucharistia, per mysticam immolationem sui ipsius, mortuo quodam modo positi sub speciebus Eucharisticis: aut per mysticam (ut alij malunt) separationem corporis sui à sanguine sub speciebus panis & vini, aut per realem (ut alij existimant) productionem sub iisdem speciebus. Secundò cruentè, quando in cruce animam suam & vitam Deo obtulit ad protestandam supremam ipsius excellentiam, & obtinendam ab ipso remissionem peccatorum nostrorum. De quo sacrificio loquitur Paulus ad Hebræos 10.

52. Quod si quæras, Quomodo Christus in cruce sacrificavit, cum seipsum non interfecerit?

Respondeo Christum verè sacrificasse, quia voluntariè & propriè vi spiritum tradidit, atque à corpore separavit, quem tormenta non poterant illi eripere, si retinere voluisset. Tradidit, inquam, ad protestandam supremam Dei excellentiam, per sui immutationem, in quo consistit ratio sacrificij. Et hoc Christus significavit Joan. 10. cum sic dixit: *Propterea me diligit, quia ego pono animam meam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso.* Et in hoc Christus differt à martyribus, qui quando mortem pro Christo patiuntur, non censentur propriè sacrificare, quia propriè vi spiritum non tradunt, nec à corpore separant, sed talis dissolutio & separatio, vi tormentorum causatur.

53. Porro in sacerdotio Christi plura mirabilia & singularia sunt. Illud enim convenit Christo à primo instanti conceptionis, quo à Patre divinitatis ac omnium charismatum supernaturalium oleo consecratus est. Potestas ejus fuit pontificalis, & suprema, soli Deo subordinata, nullique

A alteri cum tanta excellentia & independentia communicata. In aliis Sacerdotibus reperitur solum imperfecta quædam participatio Sacerdotij Christi, ratione characteris; in Christo verò, ratione unionis hypostaticæ, refidet tota Sacerdotij potestas & plenitudo, juxta illud Matt. ultimum: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Item Christus (ut ait Concilium Ephesinum) *non ita pontificio munere fungitur, ut, aliorum Sacerdotum more, externum, hoc est, à se alienum sacrificium offerat: sed ipse est agnus, ipse fragrantissima illa hostia, & spirituale holocaustum.* Et (ut loquitur Ambrosius) *Idem Sacerdos, idem & hostia, & Sacerdotium.* Christus ergo secundum naturam humanam fuit non solum Sacerdos, sed etiam hostia, templum, & altare: nam ejus humanitas ad protestandam supremam Dei excellentiam fuit immutata & destructa; atque ita Christus secundum illam fuit victima, sive hostia, & secundum eandem fuit etiam templum, id est locus Dei cultui specialiter deputatus & consecratus, in quo sacrificium illud peractum est, metaphorà ductà ab Ecclesiis & ædificiis materialibus, in quibus Deus colitur specialiter. Eadem quoque, quoad corpus præcipue, fuit altare illius cruenti sacrificij, quatenus sanguine victimæ fuit perfusa: quanquam etiam crux ipsa, supra quam fuit cæsa, convenienter ara dici possit. Denique in hoc Christi Sacerdotium aliis præstat, quod cum alia temporalia sint, & solum usque ad mortem durent, istud perpetuum est, & in æternum duraturum. Unde Psalmus 109. Christus vocatur *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Et Apostolus ad Hebræos 7. sic ait: *Alij plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere: hic autem* (scilicet Christus) *eo quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium: unde & salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Quibus verbis præcipuum perpetuitatis Sacerdotij Christi causam insinuat & declarat divinus Apostolus, nempe salutem æternam, & cælestia bona sine fine semper duratura, quæ per cruentum Christi sacrificium in ara crucis oblatum beati consequuntur. Quare licet oblatio crucis jam transierit, ejus tamen virtus, & patriæ cælestis dona, quæ sunt ejus effectus præstantissimi, in æternum permanebunt. Unde quando Christus Psal. 109. vocatur *Sacerdos in æternum*, particula illa *in æternum* intelligi potest, vel de æternitate à parte post moraliter sumpta, id est usque ad mundi consummationem, quousque durabit sacrificium Eucharistiæ, ab ipso oblatum principaliter, per Sacerdotes ut Legatos & Ministros suos; vel physicè & in rigore, quatenus semper orabit & interpellabit, potestate Sacerdotali, ad obtinendum sanctis varia beneficia, & gaudia accidentalitè, atque ad hunc finem applicabit suis precibus sacrificium in cruce peractum. Potest etiam Christus dici Sacerdos in æternum, quia Ministros suos indelebili & semper mansuro insignit & signat caractere, qui est diminuta Sacerdotalis ipsius potentie participatio.

54. Contra hanc conclusionem objici potest: In veteri lege, quæ est figura Christi, non fuit idem Legislatores & Sacerdos; unde dicit Dominus ad Moysen Legislatorem Exodi 28. *Applica Aaron fratrem tuum: ut Sacerdotio fungatur tibi.* Sed Christus est lator novæ legis, secundum illud

Jeremias 31.

Jeremias 31. Dabo legem meam in visceribus eorum: Ergo Christo non convenit esse Sacerdotem.

Respondet cum D. Thoma hic quæst. 22. art.

35. 1. ad 3. quod alij homines particulatim habent quasdam gratias, sed Christus tanquam caput habet perfectionem omnium gratiarum, & ideo quantum ad alios pertinet, alius est Legislator, & alius Sacerdos, & alius Rex: sed hæc omnia concurrunt in Christo tanquam in fonte omnium gratiarum: unde dicitur Isaia 33. Dominus Iudex noster, Dominus Legisfer noster, Dominus Rex noster, ipse salvabit nos.

36. Ex dictis inferes, Christum ut hominem, esse perfectum mediatorem inter Deum & homines.

Patet ex dictis de Christi Sacerdotio: nam ut

egregie ait Pelusioti lib. 3. Epist. 20. Sacerdotium

medium est divinam inter humanamque naturam,

ut & illam colat, & huic mutationem in melius as-

ferat. Quod fufius declarat S. Thomas hic quæst.

22. art. 1. his verbis: Proprie officium Sacerdotis est

esse mediatorem inter Deum & populum, inquan-

tum scilicet divina populo tradit (unde dicitur

Sacerdos quasi sacra dans) secundum illud Ma-

lach. 2. legem requirent de ore ejus, scilicet Sa-

cerdotes; & iterum inquantum preces populi Deo

offert, & pro eorum peccatis Deo aliquantulum satis-

facit. Unde Apostolus dicit ad Hebræos 5. Omnis

Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus

constituitur in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona

& sacrificia pro peccatis. Ergo si Christus ut

homo sit verè & proprie Sacerdos, est etiam per-

fectus mediator inter Deum & homines, iuxta

illud Apostoli 1. ad Timoth. 2. Unus mediator

Dei & hominum homo Jesus Christus. Unde Ter-

tullianus in libro de Resurrectione carnis cap. 15.

Hic sequefter Dei atque hominum appellatus, ex

utriusque partis depositio commissio sibi, carnis quo-

que depositum servat in semetipso, arrhabonem

summæ totius. Quemadmodum enim nobis arrhabo-

nem spiritus reliquit, ita & à nobis arrhabonem

carnis accepit, & vexit in cælum, totius summæ il-

lic quandoque redigendæ. Augustinus lib. 1. de

consensu Evangelistarum cap. ultimo; Omnia quæ

in contrarium pergunt, per aliquod medium redu-

cuntur. Ab æterna iustitia, temporalis nos iniqui-

tas alienabat: opus ergo erat mediæ iustitiæ tem-

porali, quæ medietas temporalis esset, de imis

mixta & summis; atque ita se nec abrumpens à

summis, & contemperans, imis, ima redderet sum-

mis. Ideo Christus mediator Dei & hominum di-

ctus est inter Deum immortalem, & hominem mor-

talem, Deus & homo, reconcilians hominem Deo,

manens id quod erat, factus quod non erat. Et Epist.

ad Volusianum: Nunc verò inter Deum & homi-

nes mediator apparuit, ut in unitate persona co-

pulans utrumque, & solita sublimaret insolitis, &

insolita solitis temperaret. Fulgentius lib. 1. ad

Trasimundum cap. 15. Quia per peccatum homo

fuit separatus à Deo, inter Deum transcensum, ho-

minemque peccantem, talis utique mediatoris de-

buit intervenire persona, quæ ad propitiandum

Deum homini, totum verumque in se Deum de

Deo natum haberet; & ad reconciliandum homi-

nem Deo, totum utrumque in se de homine natum ho-

minem contineret; atque ita ex utroque unus Chri-

stus esset, ut plenitudo deitatis susceptum non con-

sumeret, sed proderet hominem; & plenitudo

humanitatis nec minoraret immensum, nec muta-

ret impassibilem deitatem; ac sic hominis natura,

quæ mutata fuerat in deterius, per illum tota re-

integraretur, quo nihil est melius. Propterea se

Tom. IV.

A Mediator Dei & hominum, plenum Deum, ple-

numque dignatus est hominem demonstrare. Gre-

gorius Magnus lib. 12. Moralium cap. 23. Ipse

adjuvit hominem factus homo: ut quia pura ho-

mini via redeundi non patebat ad Deum, via

redeundi fieret per hominem Deum. Longè quip-

pe distabamus à iusto & immortalis nos mortu-

les & iniusti. Sed inter & immortalem iustum,

& nos mortales iniustos, apparuit mediator Dei

& hominum, mortalis & iustus, qui & mor-

tem haberet cum hominibus, & iustitiam cum Deo;

ut quia per ima nostra longè distabamus à summis,

in seipso uno ima jungeret cum summis; atque ex

eo nobis via redeundi fieret ad Deum, quo summis

suis ima nostra copularer. Hugo demum Victori-

anus lib. 2. de Sacram. parte 1. cap. 12. Mediator

egit homo ad Deum, ut reconciliaretur illi, &

reduceretur ad illum: sed causam dissidentium

agendam convenienter suscipere non posset, qui

non aliquam societatis ac pacis amicitia, utriusque fa-

miliaris atque propinquus existeret. Propter hoc

ergo Filius Dei factus est homo, ut inter hominem

& Deum, reconciliationis & pacis mediator esse

posset. Suscepit humanitatem, per quam homini-

bis appropinquaret; retinuit divinitatem, per

quam à Deo non recederet.

Ex his patet, duobus modis Christum dici me-

diatorem, nimirum primò, quatenus ejus perso-

nalitas, tanquam commune vinculum, conjun-

git duas naturas, divinam & humanam. Quo

sensu Tertullianus, Basilus, Gregorius Nyllen-

us, Epiphanius, Hilarius, & alij Patres, Chri-

stum frequenter vocant mediatorem. Quam-

quam hac ratione, non tam sit proprie media-

tor, quam medius, per participationem & con-

junctionem utriusque extremi, sicut homo est

medius inter Angelos & res purè corporeas; me-

diator enim est nomen officij, non naturæ. Un-

de secundò & magis proprie dicitur mediator,

ratione officij intercessoris inter Deum & nos:

quod officium (ut rectè docet S. Thomas infra

quæst. 26. art. 2.) Christus exercuit & exercet

secundum humanam naturam; illius enim est, &

non divinæ naturæ, discernere & componere

causas inter Deum & nos, penam nostrorum

peccatorum in se suscipiendo, & pro illis satisfac-

ciendo de toto rigore iustitiæ. Illius etiam & non

divinæ naturæ fuit orare pro nobis, sacrificare,

mereri, &c. Necessarium tamen fuit, naturam

illam esse hypostaticè Verbo unitam, non tan-

tum quia conveniens erat mediatorem partici-

pare naturam utriusque extremi, sed etiam quia tunc

posset munia illa perfectè exercere, & mereri pro

nobis de condigno, ac satisfacere de toto rigore

iustitiæ, oportuit ut actiones Christi Theandri-

cæ, seu Deiviriles, infinitum valorem & digni-

tatem moralem à supposito divino traherent, ut

disput. 4. agendo de necessitate Incarnationis &

satisfactionis Christi, fusè expendimus. Unde

Leo Papa serm. 1. de Nativit. Salvæ utriusque

proprietate substantiæ, & in unam coeunte natu-

ram, suscipitur à virtutè infirmitas, à majesta-

te humilitas, ab æternitate mortalitas, ut quod no-

stris remediis congruebat, unus atque idem Dei &

hominum mediator, & mori ex uno, & resurgere

posset ex alio.

Porro quando Apostolus ait, unum esse media-

tozem inter Deum & homines Jesum Christum,

loquitur de mediatore excellenti, perfectò, su-

premo, & universali, vel ut vulgo dicitur, de

mediatore redemptionis, subijcit enim immes-

R R r

diatè post: *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*: unde possunt esse alij mediatores secundum quid, & Christo inferiores, inter Deum & homines, ut docet D. Thomas infra quæst. 26. art. 1. Sicut licet dicatur Matth. 22. *Unus est magister vester Christus*, alios tamen ipse constituit in Ecclesia magistros, & doctores, ut dicit Apostolus ad Ephesios 4. Et licet solus Christus sit lux prima & principalis, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ut dicitur Joan 1. nihilominus tamen, ipse Christus Apostolos vocat lucem mundi Matth. 5. nimirum quia à Christo acceperunt, unde possent alios homines illuminare.

58. Malè ergo ex hoc Apostoli testimonio Novatores inferunt, nullum alium præter Christum, posse pro hominibus apud Deum intercedere: his enim verbis Paulus non excludit plures mediatores intercessionis, sed duntaxat redemptionis, neque contradicit ei quod dixerat ad Galat. 3. Moysen fuisse mediatorem interventionis inter Deum & populum Israël. Quin etiam immediatè ante verba relata, idem Apostolus versu 2. & sequentibus capituli illius secundi Epistolæ primæ ad Timotheum, manifestè docet debere fideles esse pro aliis mediatores intercessionis apud Deum, orando pro illis, idque bonum & Deo gratum esse, sic enim ait: *Obsecro igitur vos primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate; hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro.*

ARTICVLVS IV.

An Christus potestatem regiam, non solum spiritualem, sed etiam temporalem habuerit?

59. CERTVM & indubitatum est apud omnes, Christum habuisse potestatem spiritualem regiam & monarchicam supra totam Ecclesiam, juxta illud Psal. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, predicans præceptum ejus.* Unde solum difficultas & controversia est inter Theologos, an præter spiritualem illam potestatem, habuerit per se & directè jus regium, & dominium temporale in res omnes creatas, & super omnes Angelos & homines? Negant Franciscus Victoria, Bartholomæus Medina, & alij. Affirmant verò D. Thomas opusc. 20. de regimine principum lib. 3. cap. 13. & sequentibus, S. Antoninus, Turrecremata, Durandus, Navarrus, Hostiensis, Suarez, Vazquez, Delugo, & alij, cum quibus

Dico primò: Christum habuisse jus regium directum seu temporale, & potestatem in totum universum, excellenti quodam modo.

60. Probatur ex Scriptura: nam Apocal. 1. Christus vocatur *Princeps Regum terra*. Et cap. 19. dicitur habere scriptum in femore suo, id est in humanitate, *Rex Regum, & Dominus Dominantium*. Et Matth. ultimo Christus dicebat: *Data est mihi omnis potestas in celo & in terra.* Ubi ly *omnis* non debet coartari, restringi, aut limitari ad solam potestatem spiritualem, sed simpliciter & universaliter distribui, ut loquuntur Summulistæ, ita ut omnes (nullà exceptà) po-

A testates, Ecclesiasticam & politicam, completatur.

Probatur secundò: Cùm hujusmodi jus regium, ac excellens dominium temporale in totum universum, sit possibile, & aliunde gloriosum valde & honorificum, nec redemptoris muneri dignitatisque contrarium, nec salutis generis humani repugnans, non videtur Christo Domino denegandum.

Confirmatur: In lege naturæ Melchisedech fuit Rex Salem, & Dei summus Sacerdos, teste Apostolo ad Hebr. 7. & in lege scripta Moyses à Philone disertissimo Judæorum, & sui sæculi altero Platone, lib. 3. de ejus vita, Rex, Legislator, Pontifex, & propheta appellatur. Utergo veritas figuras adimpleat, & ad rationem Archetyporum perfectè pingatur tabella, debuit Christus Dominus Pontificiæ simul & Regiæ fulgere dignitate, & utramque jurisdictionem, spirituales, nempe, supernaturalem, & divinam in Ecclesia universalem, & temporalem in omnes creaturas in se præhabere. Unde Augustinus in Psal. 149. *Christus à chrismate dictus est, id est ab unctione. Reges autem ungebantur & Sacerdotes, Ille verò unctus est & Rex & Sacerdos. Rex pugnauit pro nobis: Sacerdos obtulit se pro nobis.* Facundus item Hermianensis, *Christi solius esse dicit, regnum cum Sacerdotio simul habere: quoniam etsi quidam Reges in ejus venturi figuram Sacerdotio sancti sunt, tamen cùm manifesta lux venit in mundum, umbras removens futurorum, nulli alteri dedit, quod sibi singulare seruauit; sed in diversos dona sua distribuens, sic quæ propria sunt Sacerdotij, Regibus interdixit.*

Potest enim luaderi conclusio ex inconuenienti quod sequitur ex aduersa sententia, nempe Christum non potuisse ut hominem præcipere hominibus & Angelis, nisi ea quæ pertinent ad regimen spirituale, atque in alijs nos illi obedientiam jure negare potuisse, tanquam limites suos transgredienti, si plus præcepisset per possibile, vel impossibile.

D Non debet ergo Christo ut homini denegari jus regium & dominativum in totum universum, creatum quidem, & à Dei dominio dependens, superioris tamen ordinis, & omnes superans Regum omnium, Principumque mundanorum dominationes & imperia, tribus maximè prærogatiuis. Primò origine, quia à Deo immediatè descendit, oriturque ex unione hypostatica: jurisdictio verò Regum terræ, aut successione, aut electione, aut donatione, aut vi armorum habetur, unde ab aliquo humano titulo ducit originem. Secundò amplitudine & universalitate: nam Principum terræ dominatio limitata est, dominium verò Christi illimitatum, nullisque circumscriptum cancellis, in Angelos, homines, & omnia creata mirabiliter extensum. Tertiò stabilitate, firmitate, & duratione: cætera enim regna dominorum temporalium, ex aliorum quandoque ruinis erecta, detruuntur, hostilibus incurfibus expugnantur, opprimuntur, ac tandem mutilata paulatim pereunt, aut mutantur, ut produnt historiae de florantissimis imperijs Chaldæorum, Persarum, Medorum, & Romanorum. Regnum autem Christi æternum est, & quò magis opprimuntur, magis extenditur; quò acrius quatitur, eò firmius roboratur; potestas ejus potestas æterna quæ non corrumpetur, & regni ejus non erit finis; & quò magis nova producantur entia, & homines numero crescant, eò magis amplificatur & dilatatur.

64. Dico secundò: Licet Christus habuerit jus regium directum seu temporale, & potestatem in totum universum, ab illius tamen exercitio abstinuit, neque ullum penitus temporale regnum administravit: quia non decuit omnino ut potestatem purè civilem exerceret, cum illa, comparatione spiritualis & divinæ, vilis sit; & quemadmodum non decet ut Rex exerceat minora officia, ad quæ tamen exercenda habet potestatem: ita cum Christus propter fines majores venisset, & omnium maximos, ut sanctificator, ut glorificator, ut redemptor &c. non decebat ut per se exerceret potestatem purè civilem & politicam. Deinde, exercitium regie potestatis non bene conveniebat cum exemplis patientiæ, paupertatis, humilitatis, & obedientiæ usque ad mortem crucis, quæ Christus in hoc mundo debebat exhibere: unde aiebat ipse Matth. 20. *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis.* Habuit ergo Christus potestatem solum generalem; & divinæ similem, non præjudicantem particulari potestati Regum temporalium, nec usui hujus potestatis circa suum regnum: nam sicut influxus causæ superioris, non impedit influxum particularis causæ, sed magis juvat: ita nec Christi potestas altioris & universalioris ordinis, Regum temporalium jurisdictionem destruit, sed magis stabilis ac firmat, & florentiorem, diuturniorem, & potentiorē efficit; non enim Christus eripit mortalia, qui regna dat cælestia. Unde apud Augustinum tract. 115. in Joan. clamat ad omnes Reges terræ, *Nolite timere, non impedio dominationem vestram.*

65. Ex hoc facile conciliari possunt Scripturæ loca, specie tenus pugnantia, quorum aliqua tribuunt Christo regiam potestatem & dominium omnium rerum, asseruntque ipsum fuisse dominum universorum, Regem regum & Dominum dominantium: alia affirmant, ipsum non regnasse in hoc mundo, neque venisse dominari & ministrari, sed ministrare, Joan. 18. & Lucæ 22. Christus enim habuit regiam potestatem, & dominium rerum omnium in actu primo, licet non regnasset temporaliter, neque usum talis dominij habuerit in actu secundo. Ex quo soluta manent omnia argumenta quæ contra præcedentem conclusionem fieri solent.

66. Dices, Si Christus haberet jus regium directum seu temporale in totum universum, sequeretur Summum Pontificem; qui Christi potestati successit, esse regem temporalium omnium mundi regnorum.

Sed negatur sequela, quia Christus non dedit Summo Pontifici omnem potestatem quam habebat, ne spirituales quidem, cum Summus Pontifex non possit instituire sacramenta, dare gratiam extra sacramenta, remittere peccata absque sacramentali confessione & absolutione, & alia nonnulla Christi singulariter propria.

67. Ex dictis colligitur, Christum non solum fuisse Regem, sed etiam legislatorem, cum de ratione dignitatis regie sit potestas condendi leges: unde Isaiæ 33. Christus legislator simul & Rex appellatur: *Dominus legislator noster, Dominus Rex noster, ipse salvabit nos.* Porro sicut regia dignitas Christo convenit cum singulari excellentia, nulli alteri concessa, ita & potestas legislativa. Primò, quia fuit divina quodammodo, ratione suppositi divini, unde jus ab eo conditum, vocatur divinum simpliciter. Secundò propter excel-

Tom. I V.

A lentiam legum & præceptorum, quæ triplicis generis sunt: quædam moralia, de quibus Matth. 5. 6. & 7. Alia sacramentalia de quibus Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* Et cap. 6. *Nisi manducaveritis carnem filij hominis &c.* Alia præcepta fidei, Joan. 14. *Creditis in Deum, & in me credite.* Marci ultimo, *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* Tertio, quia per talem potestatem Christus potuit abrogare legem veterem. Quarto, quia fuit amplissima in universum mundum: *Euntes ergo docete omnes gentes &c. Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Quintò, quia potuit hanc potestatem Vicario suo impertiri, licet non æqualem communicaverit. Denum cum hac autoritate legislativa annexa

B est potestas judiciaria, quam Christus non solum exercet cum singulis hominibus ex hac vita decedentibus, sed etiam cum omnibus in unum extremo judicii die congregatis, juxta illud Joan. 5. *Potestatem dedit ei judicium facere, quia filius hominis est.* Ejusdem quippe est leges condere, & de legibus judicare quo pacto à subditis servantur.

DISPUTATIO XXIII.

De adoptione Christi.

Ad quæst. 23. D. Thomæ.

C Postquam D. Thomas tribus præcedentibus quæstionibus egit de his quæ conveniunt Christo, per comparisonem ipsius ad Patrem, differit de his quæ Christo conveniunt, per comparisonem Patris ad ipsum, quæ sunt præcipue duo, nimirum adoptio, & prædestinatio, de quibus hic agendum est: de adoptione quidem in hac disputatione, de prædestinatione verò in sequenti.

ARTICULVS PRIMVS.

An Christus, inquantum homo, sit filius adoptivus Dei?

§. I.

Referuntur sententia, & præmittuntur aliqua ad resolutionem quæstionis necessaria.

Certum & indubitatum est apud omnes Catholicos, Christum ut Deum, seu ut substantentem in natura divina, filium adoptivum Dei non esse, cum fides Catholica doceat ipsum ut sic esse filium naturalem Patris, ipsi consubstantiali & coæternam, subindeque incapacem filiationis adoptivæ, quæ extraneitatem in persona adoptanda præexigit, hoc est negationem filiationis naturalis, jurisque ad hereditatem ipsi convenientis ex vi suæ generationis. Unde solum difficultas est, an Christo quatenus homini comparat filiatio adoptiva: Quod in triplici sensu intelligi potest: Primò, ponendo illum purum hominem, non Deum, quæ fuit hæresis Photini. Secundò, ponendo in illo duo supposita, qui fuit error Nestorij. Tertio, ponendo in illo solum unam personam increatam & divinam, cum duplici natura humana & divina, & asserendo ipsam secundum humanitatem, vel inquantum hominem, esse filium Dei adoptivum. In primo sensu

R Rrr ij